

Canvi de paradigma en la política lingüística a Catalunya

Editorial

El regionalisme ha imposat una visió de la nostra història segons la qual tots els mals de la llengua catalana s'inicien amb Felip V i experimenten un alleujament amb la Renaixença, majoritàriament dirigida pels mateixos patricis que es van incrustar còmodament en els cercles del poder, a Madrid, i que no es van oposar a l'aprovació del marc legal preeminent del castellà, en l'ensenyament o la justícia.

A base d'agitar el fantasma de Felip V, la majoria dels nostres filòlegs i historiadors no ens han explicat que la penetració del castellà, del francès i de l'italià i l'ampliació del seu coneixement i ús entre les classes populars catalanes és un fenomen relativament recent i que no va assolir resultats significatius fins que els estats espanyol, francès i italià no van aconseguir de dotar-se d'eines assimiladores eficaces. No va ser tant la legislació punitiva la que ho va aconseguir, sinó més aviat la implementació del sistema escolar, els desplaçaments de població, el servei militar, la consolidació de l'Administració, la industrialització, la ràdio, el cinema i, més endavant, la televisió.

En els darrers 23 anys, a Catalunya s'ha aplicat l'oficialitat del català a les diverses administracions; s'ha creat un sistema de mitjans de comunicació en català; s'ha catalanitzat el sistema educatiu, i s'han promulgat dues lleis lingüístiques, i tot plegat ha contribuït decisivament a reintroduir la llengua catalana en els usos públics i a incrementar el seu coneixement, però aquests avenços s'han produït essencialment en l'àmbit dels usos institucionals.

D'altra banda, no es pot confondre el coneixement d'una llengua amb el seu ús. El futur del català passa per garantir la seva presència en la comunicació espontània i per estimular els parlants a abandonar aquesta tendència a canviar automàticament de llengua quan s'adrecen a un desconegut, ja que es tracta d'una cortesia paternalista que provoca una certa ocultació de la llengua catalana en els nostres patis, carrers, comerços, locals d'esbarjo, etc.

En conseqüència, la Secretaria de Política Lingüística i el govern de la Generalitat estan disposats a introduir un canvi de paradigma en la política lingüística aplicada durant aquests anys i a substituir una planificació reactiva —sempre a remolc dels esdeveniments— per una planificació proactiva; és a dir, capaç d'estimular conductes lingüístiques favorables a l'ús del català i d'atorgar valors afegits al fet d'aprendre'l. Si tenim en compte que amb mesures legislatives o reglamentistes únicament podrem assolir resultats limitats, la urgència d'intervenir sobre els usos lingüístics es fa encara més evident.

La necessitat d'incrementar la presència de la llengua catalana en els àmbits informals i en les relacions interpersonals ens duu a una conclusió doble: les administracions han de garantir que qualsevol ciutadà pugui «viure en català» amb comoditat i la societat civil catalana i les seves entitats s'han de posar al dia i sumar esforços per assolir resultats més engrescadors. En definitiva, el gran repte per a aquest govern i el gran desafiament per a la societat civil catalana consistirà, en els propers anys, a transformar l'elevat grau de coneixement de la llengua que tenen els ciutadans i ciutadanes de Catalunya en un índex similar d'ús efectiu i real de la llengua pròpia del país. ■